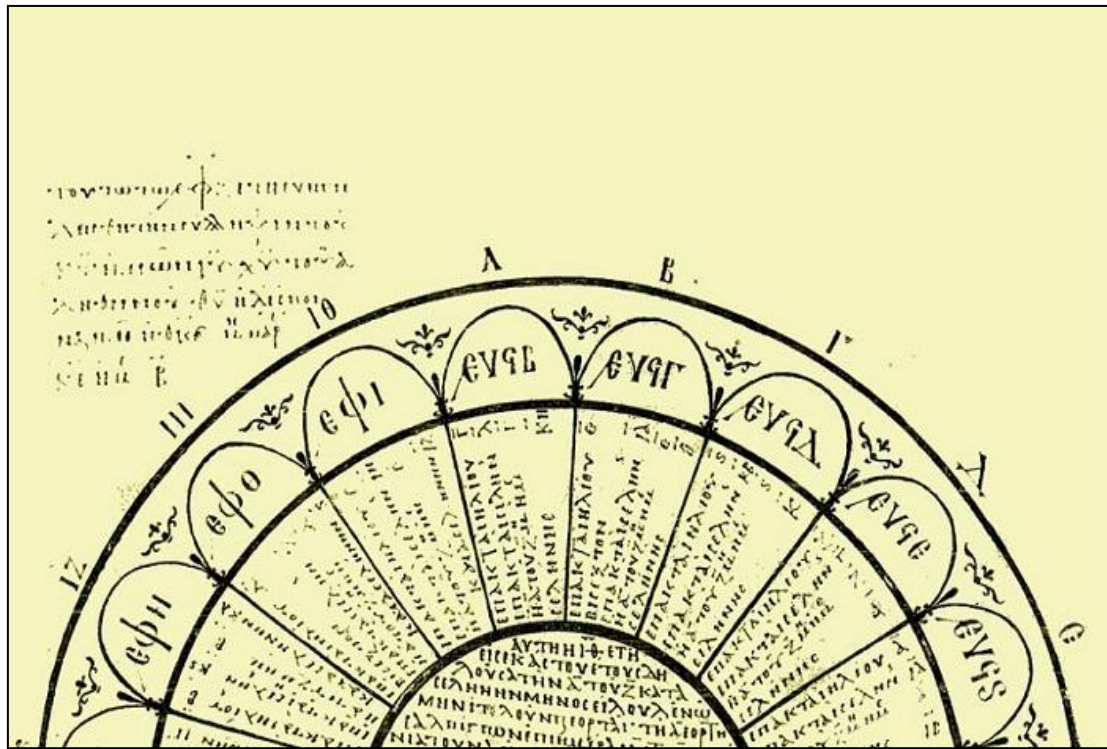

Πασχάλιον Χρονικόν: Ένα έργο σταθμός της Βυζαντινής χρονογραφίας.

Γράφει ο Μάριος Νοβακόπουλος, διεθνολόγος – μεταπτυχιακός φοιτητής
Βυζαντινής ιστορίας.

Το Πασχάλιον Χρονικόν αποτελεί σημαντικό κείμενο της πρώιμης ανατολικορωμαϊκής χρονογραφίας. Σώζεται σήμερα σε ένα χειρόγραφο του 10ου αιώνας, στον ελληνικό κώδικα του Βατικανού υπ' αριθμόν 1941.

Δεν φέρει όνομα συγγραφέως, ενώ έχουν χαθεί τα πρώτα και τελευταία φύλλα, μαζί με ένα τετράδιο από τη μέση. Ο τίτλος που φέρει το χειρόγραφο είναι «Έπιτομή χρόνων τῶν ἀπό τοῦ πρωτοπλάστου ἀνθρώπου ἕως κ' ἔτους τῆς βασιλείας Ἡρακλείου τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ μετὰ ὑπατεῖαν ἔτους ιθ' καὶ ιη' ἔτους τῆς βασιλείας Ἡρακλείου νέου Κωνσταντίνου του αὐτοῦ υἱοῦ ἰνδικτιῶνος γ'». Ὅπως προκύπτει, η εξιστόρηση ξεκινά από κτίσεως κόσμου, κατά την προσφιλή πρακτική των χρονικών, καταλήγει δε ως το 628-30, μεσοῦσης της βασιλείας του Ηρακλείου και ακριβῶς στην λήξη του πολέμου αὐτοῦ με τους Πέρσες.

Η ονομασία Πασχάλιον Χρονικόν προέκυψε ἀπὸ την εισαγωγή του χειρογράφου, η οποία πραγματεύεται ὄχι κάποιο ιστορικό ἢ κοσμολογικό θέμα, ἀλλὰ με τον ὀρθό υπολογισμό του χριστιανικοῦ Πάσχα και, δι' αὐτοῦ, την παγκόσμιο χρονολόγηση. Προς αὐτόν το σκοπὸ ο χρονογράφος αξιοποιεῖ, ἐκτός ἀπὸ τις ιερές γραφές και τα διαθέσιμα αστρονομικά

δεδομένα, πλήθος πινάκων «βασιλειών, υπατειών, ινδικτιώνων, ολυμπιάδων, άλλοτε με το Αλεξανδρινό και άλλοτε με το Αντιοχικό χρονολογικό σύστημα» (Α. Καρπόζηλος). Από εκεί προκύπτει και η ονομασία του ως «Χρονικόν Αλεξανδρείας». Καθώς η αφήγηση, τουλάχιστον δηλαδή μετά την είσοδο της διηγήσεως στη σύγχρονη του συγγραφέως ιστορία, επικεντρώνεται στην Κωνσταντινούπολη, έχει δοθεί και ο τίτλος «Χρονικόν Κωνσταντινουπόλεως». Ο χρονογράφος δείχνει μία κλίση προς την εκκλησιαστική θεματολογία, κάτι που έχει οδηγήσει τους ερευνητές να τον τοποθετήσουν στον πατριαρχικό κλήρο της εποχής του Ηρακλείου.

Πηγές.

Όπως είναι συχνό για τα χρονικά, έτσι και το Πασχάλιον αντλεί από μία πολύ μεγάλη δεξαμενή παλαιότερων συγγραφικών έργων, θρησκευτικών τε και θύραθεν. Φυσικά η ίδια η Αγία Γραφή είναι η βάση από την οποία εξάγεται το περίγραμμα της ιεράς ιστορίας (ιδίως το Λευτικόν, το βιβλίο του προφήτου Δανιήλ και το κατά Λουκάν ευαγγέλιο). Η ιστορία της νεαρής Εκκλησίας και των διωγμών υπό τους εθνικούς αυτοκράτορες συντίθεται από τα πονήματα του Σέξτου Ιουλίου Αφρικανού και του Ευσεβίου Καισαρείας, όπως και μαρτυρολόγια. Η «Χριστιανική Τοπογραφία» του μοναχού Κοσμά του Ινδικοπλεύστου φαίνεται να υπήρξε πρόσθετη δευτερογενής πηγή για τμήματα της βιβλικής αφηγήσεως (για τους αποστόλους Πέτρο και Παύλο, τον Άγιο Ιωάννη τον Πρόδρομο, τους προφήτες και τους πατριάρχες). Σε αρκετά σημεία ο ανώνυμος χρονογράφος αντιγράφει επί λέξει το έργο του Ιωάννη Μαλάλα.

Περιεχόμενο.

Καθώς το χρονικό αποτελεί σε μεγάλο βαθμό αντιγραφή και συρραφή υπαρχουσών πηγών, δεν υπάρχει ενιαίο ύφος ανά την έκτασή του. Λόγω της επεξεργασίας μεταγενεστέρων αντιγραφών, υπάρχουν διακοπές και ασυνέχειες στο κείμενο. Σε κάποια σημεία γίνεται εκτενής αναφορά στα γεγονότα, αλλού αναγράφεται μόνο η χρονολογία χωρίς κανένα σχολιασμό. Όπως και άλλα χρονικά έχει πολλές αναφορές στη διαδοχή αξιωματούχων, φυσικά φαινόμενα κ.α. Το κείμενο διακόπτουν κατάλογοι, όπως με τις πόλεις που ίδρυσε ο Μέγας Αλέξανδρος ή τα κτήρια που θεμελίωσε στο Βυζάντιο ο αυτοκράτορας Σεπτίμιος Σέβηρος. Παρατίθεται ολόκληρο το έδικτο του Ιουστινιανού «Περί των τριών κεφαλαίων», όπου αφορίζονται οι Θεόδωρος Μοψουεστίας, Θεοδώρητος

Κύρου και Ίβα Εδέσσης –δε γίνεται όμως καμία αναφορά για τον μεγάλο πόλεμο με την Περσία.

Από την άνοδο του τυράννου Φωκά στο θρόνο της Κωνσταντινουπόλεως (602), ο συγγραφέας δίνει πολύ περισσότερες πληροφορίες, καθώς σε άλλα γεγονότα πρέπει να υπήρξε αυτόπτης μάρτυρας, ενώ για άλλα να είχε πρόσβαση σε αρχεία και ειδήσεις της εποχής. Υπάρχει λοιπόν μεγαλύτερη λεπτομέρεια στην έκθεση συμβάντων όπως το στρατιωτικό κίνημα του Ηρακλείου κατά του Φωκά (610), οι περσικοί πόλεμοι, η άλωση των Ιεροσολύμων (614) και η πολιορκία της Κωνσταντινουπόλεως (626). Περνούν μάλλον απαρατήρητες οι αβαροσλαβικές εισβολές στις ευρωπαϊκές επαρχίες. Παραλλήλως όμως εμφανίζονται και λάθη, όπως η χρονολόγηση μίας λαϊκής εξεγέρσεως στην Βασιλεύουσα το 626, ενώ έλαβε χώρα το 615.

Επίδραση.

Το Πασχάλιον Χρονικόν σήμερα θεωρείται φιλολογικώς και ιστοριογραφικώς κατώτερο. Αυτό δεν το εμπόδισε να γνωρίσει ευρύτατη διάδοση και να αποτελέσει πρότυπο πολλών μεταγενεστέρων. Κατά τον Κάρολο Κρουμβάχερ, πατέρα της «Βυζαντινής» φιλολογίας, το Πασχάλιον Χρονικόν είχε τη μεγαλύτερη επίδραση στην χρονογραφία της αυτοκρατορίας, μαζί με την εκκλησιαστική ιστορία του Ευσεβίου και το χρονικό του Γεωργίου Συγκέλλου.

Βιβλιογραφία.

- Απόστολος Καρποζήλος, «Βυζαντινοί Ιστορικοί και Χρονογράφοι», τ. Α', εκδόσεις Κανάκη, Αθήνα 1997, σελ. 585-590.
- Herbert Hunger, Βυζαντινή Λογοτεχνία – Η λόγια κοσμική γραμματεία των Βυζαντινών, ΜΙΕΤ, Αθήνα 1997, τ. Β' σελ. 128-130.
- Karl Krumbacher, Η Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας, εκδόσεις Π. Δ. Σακελλαρίου, Αθήνα 1897-1900, τ. 1, σελ. 686-689.

Πηγή : www.antibaro.gr/article